

Webinar 9 NOVEMBER 2021

Vraagverheldering als essentiële bouwsteen van de verklarende analyse

Harrie van Leeuwen & Marca Geeraets
Bureau PEERS

BUREAU PEERS

KENNISWERKPLAATS
JEUGD FRIESLAND

PROGRAMMA VRAAGVERHELDING

- **Abductief redeneren**
- De vraagverheldering: twee delen
 - de **klachteninventarisatie**
 - de **probleemverkenning**
- **Gezamenlijke** formulering van de **problematiek** als basis voor de verklarende analyse

Als ik een uur de tijd had
om de wereld te redden
zou ik 55 minuten
nadenken over het
probleem en 5 minuten
over oplossingen

Tegeltje van Einstein

TWEE SOORTEN REDENEREN

De heenweg

- **Inductief redeneren**: vanuit oorzaken het gevolg bewijzen

De terugweg

- **Abductief redeneren**: het gevolg verklaren vanuit de vermoedelijke oorzaken

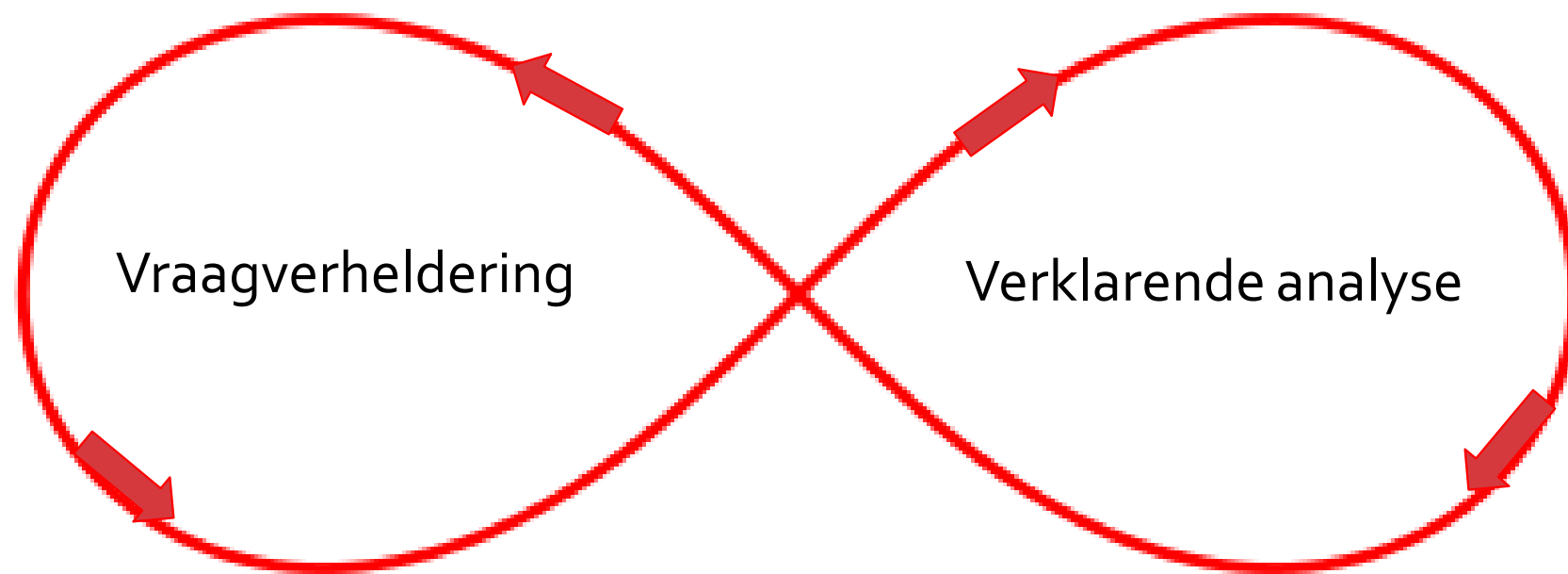

LOGICA VAN VERKLAREN

Charles Sanders Peirce beschreef in 1903 het prototype van abductief redeneren (verklarend redeneren) als volgt:

- Het verbazingwekkende feit C doet zich voor;
- We weten dat als A waar is, C een logisch gevolg zou zijn;
- Daarom is er reden om aan te nemen dat A waar is.

Een verklarende analyse begint dus met een '**verbazingwekkend feit**' waarvan de aanwezigheid verklaard moet worden. In de jeugdzorg zijn dat de klachten en verschijnselen waar de hulpvraag over gaat.

PROGRAMMA VRAAGVERHELDING

- Abductief redeneren
- **De vraagverheldering: twee delen**
 - de **klachteninventarisatie**
 - de **probleemverkenning**
- **Gezamenlijke** formulering van de **problematiek** als basis voor de verklarende analyse

FASES IN DE HULPVERLENINGSCYCLUS

Jongere: "Waar ik buikpijn van krijg als ik denk aan de jeugdzorg? Nou, bijvoorbeeld dat er nauwelijks werd gevraagd: 'hoe zie jij dit?'. Er werd niet echt goed naar je verhaal geluisterd en doorgevraagd. Ze hadden toch al bedacht wat er ging gebeuren." ([Kennismerkplaats Jeugd Friesland, 2019](#))

WAT ALS HET NIET GOED GEBEURT?

- Jongeren en ouders voelen zich **niet gehoord**;
- Met de **verkeerde vraag** aan de slag;
- Klachten worden **niet onderkend**;
- **Ernst** en **risico's** worden **verkeerd ingeschat**;
- Verklarende analyse moet (enkele keren) over;
- **Omvang** van het probleem is **onvoldoende in kaart** gebracht (bv ontbreken schoolinformatie);
- **Geen gedragen probleemverkenning, geen gedragen verklarende analyse mogelijk**

URGENTIE

Jongere: “Waar ik buikpijn van krijg als ik denk aan de jeugdzorg? Nou, bijvoorbeeld dat er nauwelijks werd gevraagd: ‘hoe zie jij dit?’. Er werd niet echt goed naar je verhaal geluisterd en doorgevraagd. Ze hadden toch al bedacht wat er ging gebeuren.”

VRAAG: We doen allemaal ons uiterste best en toch vinden jeugdigen/ouders dat we niet goed genoeg luisteren en doorvragen:

DUS WAT MOETEN WE BETER DOEN BIJ DE VRAAGVERHELDERING?

Mentimeter: www.menti.com en gebruik code: **82765262**.

Je kunt jouw antwoord daar invullen.

DE KLACHTENINVENTARISATIE

KLACHTENINVENTARISATIE

Doel Een samen met ouders/opvoeders en jeugdige gemaakte feitelijke samenvatting van WAT er aan de hand is en WAARVOOR hulp wordt gewenst.

- ondersteun betrokkenen om hun zorgen, vragen, klachten en moeilijkheden zo **volledig, concreet** en **gedetailleerd** mogelijk naar voren te brengen
- denk mee **vanuit het perspectief van ouders/opvoeders en jeugdige**
- neem het **gewone leven** thuis, op school, vrije tijd als uitgangspunt
- bespreek wat voor hen **prioriteit** heeft in de behandeling
- stel in deze fase geen **gerichte diagnostische of hypothesetoetsende vragen**: vermijd bias in de oordeelsvorming. Verzamel eerst zo breed als relevant alle informatie
- gebruik **ontschuldigende respectvolle taal**
- vat de belangrijkste aanmeldredenen en wensen **samen in de eigen woorden van de betrokkenen**

SAMENVATTING KLACHTENINVENTARISATIE

Vat de belangrijkste aanmeldredenen en wensen **samen in de eigen woorden van de betrokkenen**

Jeugdige

Aanmeldreden

Wensen

Ouders

Aanmeldreden

Wensen

Verwijzer

Aanmeldreden

Vraag

DE PROBLEEMVERKENNING

1. Een **feitelijke, concrete beschrijving** van de **aard, omvang** en de **ernst** van de problemen in de context waarin ze zich voordoen. Aan **welke verwachtingen** heeft het kind moeite om te voldoen? (positief geformuleerd).

Wat zijn de **uitzonderingssituaties** waarin het gewenste gedrag zich wel voordoet of de gewenste situatie al bestaat?

2. De **mogelijke schadelijke gevolgen** waar betrokkenen zich het meeste zorgen om maken

3. Wat **voor de betrokkenen prioriteit** heeft in de behandeling en wat hun **wensen** zijn.

4. **Eventueel een classificatie** (CAP-J, DC:0-5, DSM-5) en **afgetoetste alternatieve hypothesen**

De probleemverkenning, met de inzet van de ervaringskennis van de betrokkenen en de professionele kennis van de beroepskracht, wordt afgesloten met een puntsgewijze samenvatting.

De verklarende analyse is gebaseerd op deze heldere, concrete en door ouders en jeugdige gedragen formulering van de problematiek, wat voor hen prioriteit heeft en wat hun wensen zijn.

ONTSCHULDIGENDE RESPECTVOLLE TAAL

Hij is zelfbepalend

Hij heeft moeite om zich aan te passen aan ideeën/wensen van anderen; om opdrachten op te volgen; om dingen te doen op de manier van de leerkracht/ andere kinderen; om het te doen op een manier die niet zelf is bedacht; om flexibel te reageren

Zij heeft een negatief zelfbeeld

Zij heeft moeite om succes aan zichzelf toe te wijzen; te geloven invloed te hebben; overtuigd te zijn oplossingen te kunnen bedenken die anderen de moeite waard vinden; overtuigd te zijn ergens beter in te kunnen worden door te oefenen

Zij is verwend: *zij heeft moeite om met teleurstellingen; uitstel of tegenslag om te gaan; om zelfstandig dingen te doen; vol te houden; saaie of moeilijke dingen te doen.*

PROGRAMMA VRAAGVERHELDING

- Abductief redeneren
- De vraagverheldering: twee delen
 - de klachteninventarisatie
 - de probleemverkenning
- **Gezamenlijke** formulering van de **problematiek** als basis voor de verklarende analyse

GEZAMENLIJKE FORMULERING

<p>1. Een feitelijke, concrete beschrijving van de aard, omvang en de ernst van de problemen in de context waarin ze zich voordoen. Aan welke verwachtingen heeft het kind moeite om te voldoen? (positief geformuleerd).</p> <p>Wat zijn de uitzonderingssituaties waarin het gewenste gedrag zich wel voordoet of de gewenste situatie al bestaat?</p>	<ul style="list-style-type: none">- Thijmen is aangemeld wegens frequente forse escalaties in de thuissituatie (schreeuwen, schelden en weglopen). Na de zomervakantie, bij de start van school en een strakker thuisritme met meer regels en taken zijn de escalaties toegenomen. Ook op school heeft Thijmen moeite om te voldoen aan opdrachten.- Op dagen waarop er geen naschoolse activiteiten zijn en hij vroeg thuis is, lukt het hem makkelijker zich te voegen naar opdrachten van ouders.- Het samenspelen met klasgenoten lukt alleen onder intensieve begeleiding van de leerkracht
<p>2. De mogelijke schadelijke gevolgen waar betrokkenen zich het meeste zorgen om maken</p>	<ul style="list-style-type: none">- Ouders zijn bang om in een negatieve interactiespiraal terecht te komen. De sfeer thuis wordt negatief beïnvloed door de escalaties.
<p>3. Wat voor de betrokkenen prioriteit heeft in de behandeling en wat hun wensen zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none">- Ouders wensen dat Thijmen zich makkelijker voegt naar wat ouders hem opdragen, dat het thuis gezelliger is, dat Thijmen beter omgaat met kleine frustraties tijdens spelen of in de omgang met andere kinderen en meer plezier beleeft in het met andere kinderen spelen
<p>4. Eventueel een classificatie (CAP-J, DC:0-5, DSM-5) en afgetoetste alternatieve hypothesen</p>	<ul style="list-style-type: none">- NvT

Meer weten over de vraagverheldering ?

Geeraets, M.H.W. & Van Leeuwen, H.M.P. (2021). Vakbekwaam redeneren. **Schot in het duister**. Kind en Adolescent Praktijk, 20(2), 44-45

http://bureaupeers.nl/?page_id=3282

Van Leeuwen, H.M.P. & Geeraets, M.H.W. (2021). Vakbekwaam redeneren. **Jeuklabels**. Kind en Adolescent Praktijk, 20(3), 44-45

http://bureaupeers.nl/?page_id=3282

Binnenkort beschikbaar!

https://www.boompsychologie.nl/product/100-10265_Vakbekwaam-redeneren-in-de-jeugdhulp#omschrijving

KENNISWERKPLAATS
JEUGD FRIESLAND

Hartelijk dank voor jullie aandacht!

Voor meer informatie:

www.bureaupeers.nl

harrievanleeuwen@bureaupeers.nl

marcageeraets@bureaupeers.nl

Kenniswerkplaats Jeugd Friesland

www.awtjf.nl

Alona Labun (coördinator, senior onderzoeker)

labun.a@jeugdhulpfriesland.nl

Anja Holwerda (projectleider, senior onderzoeker)

holwerda.a@jeugdhulpfriesland.nl

KENNISWERKPLAATS
JEUGD FRIESLAND